

בריאות כיתתית בשטח בטיולים ופעילויות חוץ

מטרות הנוהל

1. העלאת המודעות לפגיעות אלרגיה בקרב עובדי משרד החינוך המובילים ילדים ובני נוער בטיולים ופעילויות חוץ.
2. הבנה של גורמי סיכון אלרגיים בשטח.
3. היערכות למפגש עם גורמי סיכון אלרגיים בשטח.
4. מניעה וצמצום פגיעות בקרב ילדים ובני נוער הנחשפים לאלרגנים בטיולים ופעילויות חוץ.
5. הנגשה של מידע, סיכונים ודרכי פעולה באירועים של חשיפה ותגובות לאלרגנים בשטח.
6. נוהל מקוצר זה אינו בא במקום הנחיות חוזר מנכ"ל בנושא הבטחת בריאותם של תלמידים הסובלים מאלרגיות למוצרי מזון.

קישור להוראת חוזר מנכ"ל: <https://apps.education.gov.il/Mankal/horaa.aspx?siduri=51>

תופעות ותגובות אלרגיות

אלרגיה היא תגובת יתר של מערכת החיסון נגד חומרים המכונים אלרגנים. בארץ, רמת רגישות-היתר בחשיפה לאלרגנים נמצאת בעלייה. על פי ההערכות האחרונות, בממוצע אחד מתוך חמישה הוא בעל רגישות לאלרגנים. כלומר, בכיתה של 30 תלמידים ישנו סיכוי ש-6 מהם בעלי רגישות כלשהי. התופעה יכולה לנוע מעוצמה קלה ועד סוערת ומסכנת חיים.

אילו חומרים גורמים לאלרגיה?

בשטח נפוצים חומרים כמו אבק, ערפוח, עשן, אבקנים, הפרשות חרקים (במזרונים), שקי שינה ושמכות לא נקיים, עקיצות בעלי חיים, פרוות בעלי חיים, עובש במיזוג רכב ההסעה, מיני מזונות (בוטנים, חלב, פירות, אגוזים), תרופות, כימיקלים (חומרי ניקוי, תרסיסי טיהור אוויר, ריחות ממפעלים כימיים, אדי דלק) ועוד. בנוסף, תנאים סביבתיים כמו שרב, זיהום אוויר, קור, עונות מעבר, ופעולות כמו עישון, שתיית אלכוהול ונטילת תרופות לא מבוקרת מהווים גורמי סיכון נוספים. הגורמים השכיחים לתגובה אלרגית מסכנת חיים הם עקיצת דבורה ורגישות למזון (דוגמת בוטנים).

מה הם התסמינים שיכולים להופיע?

גודש באף, טפטוף מהאף, עיטושים, גרד בעיניים, צריבה בעיניים, עיניים אדומות, אודם בעור, פריחה, גרד בחלל הפה, פצעונים בפה, התנפחות לשון, שפתיים, נפיחות פנים, הפרעה בנשימה ועוד. עם זאת, סחרחורת, קוצר נשימה, חנק ואבדן הכרה, נחשבים לתסמינים מסכני חיים ומחייבים עזרה ופינוי מידי. תגובה אלרגית יכולה להתפתח תוך דקות (מחייב התערבות רפואית מידית) ועד כמה שעות, ואף יותר.

כצוות המלווה טיולים במערכת החינוך, וגם בפעילות השוטפת בבית הספר, חשוב שנדע לזהות את התסמינים הללו, בכדי שנוכל לתת את המענה המתאים ביותר.

מדינת ישראל

משרד החינוך אגף בטיחות ארצי

הקבוצות העיקריות של התגובות האלרגיות בשטח

1. **קדחת השחת:** עונתית, בדרך כלל באביב ובסתיו. מאופיינת בגודש, צריבה בעיניים ועיטושים חוזרים.
2. **דלקת עור:** יכולה להיות כתגובה למזון. מאופיינת בפריחה, אודם, גרד וקילוף עור.
3. **אלרגיה למזון:** גרד בחלל הפה, התנפחות השפתיים, הלשון והלוע ופריחה אדומה, סחרחורת, קוצר נשימה. במצבים קיצוניים התגובה יכולה להגיע לכדי חנק ואיבוד הכרה (הלם אנפילקטי).
4. **עקיצות חרקים ורמשים:** אודם ונפיחות באזור העקיצה, גרד, פריחה, נפיחות של הפנים, סחרחורת, קוצר נשימה ועד חנק ואיבוד הכרה (הלם אנפילקטי).

אז... איך מטפלים ברגישות לאלרגנים שטח?

<ul style="list-style-type: none"> יש לבצע בירור מקדים על רגישות אלרגית או קוצר נשימה. יש לקבל מידע מההורים, מהמוסד וגם מהתלמידים. לאחר קבלת המידע יש ליידע את הכיתה ואת המלווים. יש לוודא שהתרופות, המשאפים, או מזרק אפיפן במידת הצורך (אדרנלין בהזרקה) נמצאים עם בעל הרגישות. 	<p>מידע מקדים</p>
<ul style="list-style-type: none"> זיהוי בעלי רגישות מסכנת חיים עם צמיד או שרשרת עם דסקית פרטים. מניעת הבאה של מזונות החשודים כמסכנים. תדרוך הכיתה והמלווים במקרים ותגובות, בדרכי העברת מידע ובדרכי פינוי. יש לוודא כי בערכת עזרה ראשונה ישנם מסכות פנים, משאפים, אנטי היסטמינים, מזרק אפיפן וכי המע"ר יודע להשתמש בהם. 	<p>היערכות</p>
<ul style="list-style-type: none"> ערנות וניטור בשטח של גורמים מסכנים כמו מזונות, זיהומי אוויר, עשן, חומרים כימיים, שימוש בתרסיסים, חרקים, יתושים, ערנות מיוחדת לדבורים, והכשות זוחלים (ראה כרטיס מידע נחשים). בעת זיהוי גורם מסכן יש ליידע את הכיתה והמלווים, לתדרך על דרך הפעולה שהוחלט עליה ולחלק תפקידי השגחה וסיוע. 	<p>זיהוי גורמים מסכנים בשטח</p>
<p>אם יש מידע או זיהוי של גורמים מסכנים יש להרחיק או לבודד את התלמידים מאפשרות החשיפה לגורם המסכן.</p> <p>יש ליידע את הכיתה ואת המלווים על הגורם המסכן, לחזור בתדריך על דרך הפעולה המבוקשת, למנות משגיח בסוף הקבוצה על מנת לוודא שכולם נמצאים.</p> <p>במידה ונחשפנו לגורם אלרגני יש לצמצם את זמן החשיפה ככל האפשר באמצעות הודעה, בידוד, הרחקה ודיווח.</p>	<p>מניעת חשיפה</p>
<p>קדחת השחת (גודש באף, עיטושים, צריבה בעיניים)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הרחקה מהגורם החשוד כאלרגן 2. טיפול תרופתי אנטי היסטמיני. 3. מעקב 	<p>מענה לפגיעה</p>

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בטיחות ארצי

	<p>קוצר נשימה</p> <p>1. הרחקה מהגורם החשוד כאלרגן</p> <p>2. הרגעה</p> <p>3. מתן משאף או תרסיס.</p> <p>4. מעקב</p>
	<p>מצוקה נשימתית ו/או התנפחות של אברים תגובה חריפה של סחרחורת, קוצר נשימה ועד חנק איבוד הכרה (תגובה אנפילקטית)</p> <p>1. מתן אדרנלין בהזרקה (אפיפן)</p> <p>2. פינוי מידי למיון</p> <p>3. מעקב</p>

מספרי טלפון חיוניים			
02-5002020 ,1221	איחוד הצלה	02-6222211, בחירום : *9267	חדר מצב
100	משטרת ישראל	101	מגן דוד אדום